

วิถีทันตแพทย์ในสังคมอนาคต

สุวิทย์ อุดมพานิชย์*

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทันตแพทย์ ทั้งในด้านชีวิตการทำงาน สถานภาพทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยกับทันตแพทย์ ทำให้เกิดความตระหนักและความเคลื่อนไหวในทุกองค์กรของวงการทันตแพทย์ในอันที่จะพัฒนา ปรับปรุงในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อการดำรงไว้ซึ่งสถานภาพและเกียรติศักดิ์ ของวิชาชีพทันตแพทย์ในสังคม บทความนี้ได้เรียบเรียงขึ้นโดยใช้การวิเคราะห์พลวัตเชิงระบบและสร้างแบบจำลองทางความคิดของระบบ (System dynamic thinking and modeling) ให้สามารถอธิบายภาพรวมของวิชาชีพจากแต่ละองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกคนเข้าสู่ระบบการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของสถาบันการศึกษา บัณฑิตทันตแพทย์ที่จบออกไปทำงานตามความคาดหวังของสังคม ภายใต้กรอบของจริยธรรม คุณธรรม ที่ถูกคุกคามโดยสภาวะเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป ผลสัมฤทธิ์ของการทำงานของทันตแพทย์ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพและความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งเป็นผู้กำหนดสถานภาพ เกียรติยศ ศักดิ์ศรีในสังคมให้แก่วิชาชีพทันตแพทย์ และในขณะเดียวกัน ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 องค์การประชาชนก็ทำหน้าที่ร่วมกับองค์กรวิชาชีพในการกำหนดมาตรฐานและตรวจสอบการทำงานของทันตแพทย์ด้วย ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะสะท้อนภาพเชิงระบบให้ผู้เกี่ยวข้องในทุกๆ ส่วนของวิถีชีวิตทันตแพทย์ ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในส่วนของตนเองและร่วมกันพัฒนาวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและสังคมต่อไป

คำใช้รหัส : วิถีทันตแพทย์ในสังคมอนาคต / แบบจำลองพลวัตระบบ

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง¹ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อทุกคนรวมทั้งวิถีชีวิตของทันตแพทย์ก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้วยเช่นเดียวกัน จากสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน การแสวงหาทรัพยากรเพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานภาพของทันตแพทย์ มีความยากลำบากและซับซ้อนกว่าในอดีต นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและทันตแพทย์ก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากความสัมพันธ์ที่ผู้ป่วยรู้สึกพึ่งพาและให้ความศรัทธาต่อทันตแพทย์ในระดับสูง ไปสู่สภาวะที่ผู้ป่วยรับรู้สถานะเป็นผู้รับบริการจากทันตแพทย์ และต้องจ่ายค่าตอบแทนในบริการนั้น² พร้อมกับรับรู้สิทธิของตนเองที่จะเรียกร้องและตรวจสอบบริการที่ได้รับจากทันตแพทย์ได้มากขึ้นกว่าเดิม ดังจะเห็นได้จากกรณีการร้องเรียนหรือฟ้องร้องที่มีเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

เพื่อการดำรงไว้ซึ่งสถานภาพและเกียรติศักดิ์อันดีของวิชาชีพทันตแพทย์ในสังคม เราควรที่จะเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างเป็นระบบ จะทำให้สามารถพัฒนาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของ

สังคมได้อย่างแท้จริง³ อันจะนำไปสู่การยอมรับของสังคมต่อวิชาชีพทันตแพทย์ต่อไป

บทความนี้จึงมุ่งที่จะเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีทันตแพทย์อย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่การคัดเลือกนักศึกษา การผลิตบัณฑิตทันตแพทย์ การปฏิบัติงานในวิชาชีพทันตแพทย์ ผลสืบเนื่องจากงานของทันตแพทย์ ตลอดจนการตรวจสอบจากภายในวิชาชีพทันตแพทย์เอง และภายนอกจากภาคประชาชน⁴ โดยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ หวังโยในวิชาชีพทันตแพทย์ ได้มองเห็นในภาพรวมของวิถีทันตแพทย์ในกระแสสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง เพื่อช่วยกันสร้างเสริมและผดุงไว้ซึ่งจริยธรรมอันดีงามแห่งวิชาชีพสืบไป

แบบจำลองพลวัตระบบ วิถีทันตแพทย์ในสังคมอนาคต

บทความนี้เขียนขึ้นโดยกระบวนการคิดเชิงพลวัตระบบ (System dynamic thinking and modeling)⁵ และการนำเสนอจะเป็นไปตามลำดับในแผนภาพ แบบจำลอง “วิถีทันตแพทย์ในสังคมอนาคต” ดังนี้ (แผนภาพที่ 1)

* อาจารย์ ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The way of life of dentists in the future

Suwit Udompanich*

Abstract

Rapid socio- economic- cultural change has influenced the way of life of dentists including professional life, social status and patient interaction. All of dental organizations were realized this issue and tried to develop the dental professional for remaining in the appropriate social role and status. This article, based on the analysis of system dynamic thinking and modeling, illustrated the way of life of dentists comprising the enrolment to the dental school, educational life in the dental school, the expectation of the community and the social impactation under the 1999 Royal Thai Constitution. The reflection of this analysis will be considered for development of the way of life of the dentist in the further.

Key words : *Way of life/ Dentistry/ System dynamic thinking*

Correspondence Author :

Dr. Suwit Udompanich

Department of Community Dentistry

Faculty of Dentistry, Khon Kaen University

Khon Kaen 40002

Tel. & Fax. 0-4336-2104

E-mail : SUWUDO@kku.ac.th

* Lecturer, Department of Community Dentistry, Faculty of Dentistry, Khon Kaen University